

Temps era temps

La torre de Fullola

El darrer ple municipal de Tortosa, a més de denegar amb els vots de JxCat la proposta de retirar els vestigis franquistes que encara hi ha a la ciutat, va aprovar per unanimitat impulsar la consolidació del conjunt de l'antic poblat medieval de Fullola. No és la primera vegada que passa. Quan jo era regidor, l'any 1985, també es va aprovar una proposta similar que després va quedar en aigua de borraines. Esperem que ara tinga més sort.

Josep Bayerrri Raga,
periodista

Tot i haver estat declarat bé cultural d'interès nacional que cal protegir, i de ser de titularitat municipal, la torre de Fullola i el seu entorn es troben en estat de complet abandonament. De la capella, solament en resten els arcs i la torre amb esclerxes en perill d'esfondrament; de les cases immediates, només en resten els fonaments i algunes parets, i tot està cobert d'enderroc i vegetació.

Per la seva situació geogràfica, entre Tortosa i el Perelló, prop de la Via Augusta, el gran eix de comunicació mediterrània que anava des de Cadis a Roma, es creu que al lloc de Fullola existí algun tipus d'assentament humà des de temps immemorial. Enrique Bayerrri (*Història de Tortosa*, vol. V, pàg. 433 i 726) creu que és esmentat amb un altre nom per Titus Livi a principis de l'era cristiana i suggereix l'existència d'un antic sacellum o petit temple romà dedicat a alguna divinitat local; fet que referma l'existència d'un nucli de població. L'altar fou substituït posteriorment per un de cristià precedent de les restes de l'església actuals.

Pel que fa a la documentació disponible, consta que el 1208 el lloc de Fullola fou donat a la casa de Montcada i el 1342 ja depenien del Consell de Tortosa, que finançà les obres de l'església gravant-hi l'escut de la ciutat (la torre) a l'arc d'entrada. Aquest gravat fou decisiu en el contingenció que va haver-hi amb la vila del Perelló sobre la pertinença del terme de Fullola a un o altre municipi. Va durar més d'un segle i es va resoldre el 1945 a favor de Tortosa. El moment de màxima expansió del poblat de Fullola fou a principis del segle XVI, quan a més del castell-torre i de l'església

gòtica hi havia una dotzena de focs, és a dir, cases habitades; fet que suposava una població de mig centenar d'habitants aplegats a l'ombra de la torre. Als segles següents se n'inicia una permanent davallada, per la precarietat de l'agricultura, la manca de recursos naturals, especialment en períodes de gran sequera, i la qualitat d'in-hòspit del lloc, allunyat dels nuclis més propers. Durant les guerres del segle XVII i XVIII, la torre fou molt malmesa i parcialment destruïda. Després de la Guerra del Francès, el lloc quedà deshabitat, i el 19 de gener de 1863 l'Ajuntament donava per extingit el caseriu de Fullola, tot i que continuà mantenint la denominació de partida de Fullola, seguint el curs del barranc del mateix nom, a tota la zona rural del terme tortosí limitant amb Cardó, la serra del Boix, el Perelló i Tivissa i, per llevant, fins a Camarles i el mar.

Aquestes ruïnes van despertar a principis del segle XX l'interès dels lletraferits tortosins de la Renaixença, que es traduí en diversos estudis i referències publicats (*La Zuda*, maig de 1916, pàg. 91, i desembre de 1927, pàg. 21, amb fotografies). Tot i això n'han subsistit a l'entorn algunes construccions rurals relativament recents per a ús dels pagesos que conreen les finques immediates, majoritàriament d'oliveres.

Recuperar el poblat de Fullola és un repte que no es resol amb un acord polític i un manifest romàntic. És necessari crear la consciència popular que cal salvar Fullola i que la gent vagi a visitar el lloc i adquireixi consciència de la situació. Tot seguit, cal resoldre'n la qüestió patrimonial, que l'Ajuntament assumeixi la iniciativa que li correspon i promogui la creació de grups de voluntaris per treballar-hi, endreçant els entorns i tota la

L'estat d'abandonament del paratge de Fullola dona una imatge misteriosa de poble encantat que malda per sobreviure.

planta del poblat, com es fa en altres indrets per preservar el medi o netejar les platges. La creació d'un camp de treball a l'estiu per a es-

tudiants podria ser una bona iniciativa. Després vindrà el més difícil i costós econòmicament com serien les obres d'arranjament i

consolidació de la torre i l'església. Tant de bo que tot no quedi en una declaració de bones intencions, com ja passà fa trenta anys.

CONSULTES EXTERNES / URGÈNCIES / SALA DE PARTS / HOSPITALITZACIÓ / QUIRÒFANS / PROVES DIAGNÒSTIQUES I TERAPÈUTIQUES

CLÍNICA TERRES DE L'EBRE TORTOSA

Atenció sanitària,
propera i accessible

Plaça 1 d'octubre, 6.8 43500 Tortosa
clinicaterresdelebre@salutortosa.cat
977 588 200
Reserva de visites 977 588 205

Atenció personalitzada per a mútues i particulars de les Terres de l'Ebre, el Baix Maestrat i el Baix Aragó

Especialitats i Servels

- Al·lèrgologia
- Anàlisis Clíniques
- Anatomia patològica
- Anestesiologia i Clínica del Dolor
- Angiologia i Cirurgia Vascular
- Aparell Digestiu i Endoscòpia Digestiva
- Cardiologia
- Cirurgia General i Aparell Digestiu
- Cirurgia Oral i Maxil·lofacial
- Cirurgia Pediàtrica
- Cirurgia Plàstica, Estètica i Reparadora

- Dermatologia
- Dietètica
- Endocrinologia i Nutrició
- Especialitats pediàtriques (Cardiologia, Endocrinologia, Gastroenterologia i Pneumologia)
- Farmàcia
- Infermeria
- Llevadores
- Medicina de l'Esport
- Medicina General
- Medicina Interna
- Neurologia i Neuropsicologia

- Obstetrícia i Ginecologia
- Oftalmologia
- Otorinolaringologia
- Pediatria
- Pneumologia
- Psicologia Infantojuvenil
- Radiologia i Diagnòstic per la Imatge
- Rehabilitació i Fisioteràpia
- Traumatologia i Cirurgia Ortopèdica
- Urgències
- Urologia i Andrologia